

Genesis 16: 7-16

OP DE VLUCHT GESTUIT

Psalm 32 : 5

Psalm 9 : 2, 4 en 5

Psalm 72 : 7

Psalm 130 : 4

Wet des Heeren

Schriftlezing: Genesis 16

Tekst Genesis 16 : 7 — 16

En de Engel des Heeren vond ze aan eene waterfontein in de woestijn, aan de fontein op den weg van Sur; en hij zeide: Hagar, gij dienstmaagd van Sarai, van waar komt gij, en waar zult gij henengaan? En zij zeide: Ik ben vluchtende van het aangezicht mijner vrouwe Sarai. Toen zeide de engel des Heeren tot haar: Keer weder tot uwe vrouwe, en verneder u onder hare handen. Voorts zeide de engel des Heeren tot haar: Ik zal uw zaad grootelijks vermenigvuldigen, zoodat het vanwege de menigte niet zal geteld worden. Ook zeide des Heeren engel tot haar: Zie, gij zijt zwanger en zult eenen zoon baren, en gij zult zijnen naam Ismaël noemen, omdat de Heere uwe verdrukking aangehoord heeft. En hij zal een woudezel van een mensch zijn; zijne hand zal tegen allen zijn, en de hand van allen tegen hem; en hij zal wonen voor het aangezicht aller zijner broederen. En zij noemde den naam des Heeren die tot haar sprak: Gij God des aanzien; want zij zeide: Heb ik ook hier gezien naar dien, die mij aanziet? Daarom noemde men dien put den put Lachai—Roi; zie, hij is tusschen Kades en tusschen Bered. En Hagar baarde Abram eenen zoon; en Abram noemde den naam zijns zoons, dien Hagar gebaard had, Ismaël. En Abram was zes en tachtig jaren oud toen Hagar Ismaël aan Abram baarde.

De vorige keer overdachten wij, dat Hagar door haar vrouw Sarai in haar oorspronkelijke positie en plaats was teruggezet. Gij weet — de eerste 6 verzen van Gen. 16 verhalen het ons — dat het tussen Sarai en Abram een raadslag is geweest om toch aan de zoon van de beloften te komen. Gezien Sarai's onvruchtbaarheid nemen zij de toevlucht tot een zede, die voor ons gevoel aanstotelijk is, maar in die tijd heel gebruikelijk, om n.l. de lijfmaagd of dienstmaagd te nemen opdat het kind of de kinderen daaruit geboren zouden gelden als de kinderen van de man en de vrouw, in dit geval van Abram en Sarai. Het was dus ook Hagar bekend, dat zij alleen maar had te baren voor Abram en Sarai. Maar eenmaal in blijde verwachting gekomen, neemt Hagar dit niet. Zij wil niet alleen een kind ter wereld brengen, maar ook de plaats naast Abram innemen, en belacht Sarai om haar onvruchtbaarheid. Dat heeft Sarai op haar beurt niet genomen en haar beklag gedaan bij Abram, die, de weg van de minste weerstand kiezend, tenslotte tot Sarai zeide: Neem haar maar weer terug, ze is in uw hand. Toen heeft Sarai Hagar vernederd.

Hagar heeft dit niet genomen en is gevlucht. Waarheen? Wel, in de richting van Egypte, vanwaar ze afkomstig was. Misschien heeft zij wel meermalen verlangend uitgezien langs de karavaanweg, die leidde naar Egypte, om weer naar haar vaderland weer te keren. Nu is ze dan gegaan. We vinden haar aan een bron. Een fontein die langs de karavaanwegen hier en daar te vinden was als een lafenis voor dorstige reizigers. Zo is ook Hagar bezig zich te laven. Zij is nog maar een heel klein eindje waarschijnlijk op weg. Zij heeft zich een onmogelijke taak gesteld. Hoe zou zij, een vrouw in die omstandigheden, door die barre woestijn Egypte kunnen bereiken? En zie, daar vindt haar iemand, die haar blijkt te kennen. Hij zegt tot haar: Hagar, gij dienstmaagd van Sarai, vanwaar komt gij en waar zult gij heen gaan? Wie is die man? Wel, dat blijkt te zijn de engel des Heeren. Niet alleen een engel des Heeren, die gediensstig is om de raad Gods op waarde te helpen volvoeren, die op de knoop- en kernpunten van de openbaring Gods of de daden Gods aankondigen of die ook toejuichen, maar de Engel des Heeren. Deze voert enerzijds de Wil en de Raad Gods uit, doch is tegelijkertijd God. Hij wordt van God onderscheiden en wordt toch ook weer God genaamd. Hij ontvangt ook goddelijke eer en aanbidding. We zagen Hem reeds in de gestalte van een rokende oven tussen de delen van de offerdieren bij de verbondssluiting doorgaan. Wij zien Hem verder in de woestijn in de wolk- en vuur- kolom boven het volk. Wij zien Hem verder tussen de Cherubim op het verzoendeksel. Wij zien Hem hier Zich openbaren aan Hagar als de Engel des Heeren. Hij is een van de vele voorvormen van de Christus in het Oude Testament. Eén van de gestalten die het nog niet vleesgeworden Woord heeft aangenomen om de naam Gods te openbaren en Zichzelf bekend te maken.

Hier grijpt de Engel des Heeren in. Want Hagar heeft eigenmachtig haar lot in handen genomen. Maar niet alleen van zichzelf, maar ook van het zaad, het kind, dat zij met zich meenam uit Abrams tent, om dit naar Egypte te ontvoeren. De Engel des Heeren grijpt in en zegt: Hagar, gij dienstmaagd van Sarai, van waar komt gij? Dat wil zeggen een dienstmaagd van Sarai en dan hier in de woestijn? Klopt dat wel? Waar zult gij heen gaan? Sta eens stil. Bedenk uw situatie eens. Zie wat hiervan terecht zal komen. Zie, gemeente, hoe erbarmend God is, dat Hij zelfs Zijn vleugelen uitslaat over een dienstmaagd van Abram. Zo wordt Hagar hier betrokken in één van de verbondszegeningen, waar over wij in een vorige maal reeds spraken. Van waar komt gij? Het is dus een stil verwijt. Hij zegt niet tot haar: Gij weggelopen slavin. Dat had Hij ook kunnen zeggen. Maar dat moet zij zelf zeggen. Hij brengt haar aan het denken. Vanwaar komt gij? Gij zijt uit een zeer goede plaats gekomen. Want gij zijt in de enige tent geweest, waarin de lamp van de Godsopenbaring helder brandde. Gij hebt u onttrokken aan de bediening van het Woord door Hun profeet Abram en gij ontruk ook het kind, dat gij draagt, aan deze verbondszegeningen.

Ja, dat was het ergste van deze vlucht. Hagar had. zich onttrokken aan het Woord. Zij was bezig als een dier de voederbak, waaruit zij gegeten en gedronken had, om te schoppen. Waar zult gij heen gaan? Wat moet er van u terecht komen? Dat loopt op dood en verderf uit! Wanneer Hagar dan wrevelig en opstandig zegt: Van mijn vrouwe Sarai ben ik weggevlucht, dan zegt de Heere kort maar krachtig: Keer weder tot uw vrouw en verneder U onder haar hand. Laten wij maar eerlijk zijn, wij zijn het aan de binnenkant van ons bestaan meer met Hagar eens dan met Sarai. Want wij vinden het dan ook bar, dat waar Sarai zelf Hagar aan Abram gegeven had, waar zij zelf deze weg gebaand had, dat zij de moederlijke gevoelens van Hagar niet begreep.

Maar dat is uit de mens. God eert de gezagsverhoudingen, ook van die tijd. Alle gezag is afkomstig van Hem. Ook waar deze gezagsverhoudingen zijn gegroeid en nog neer zijn vergroeid, daar duldt God het niet, dat deze revolutionair onderstboven worden geworpen. De revolutie is nimmer uit God, maar uit het vlees. Dat wil zeggen, dat God genoeg neemt met de slavernij. O neen, die heeft Hij door Zijn Geest innerlijk in de loop der eeuwen laten uithollen. De Heere God vernieuwt de maatschappij van binnen uit. Maar nooit van buiten af. De revolutie dwingt iets af. Haar God overreedt een mens persoonlijk, ook in een staat, om prijs te geven, wat niet is naar de zin en de mening van Zijn Heilige Geest. Maar Hij eert de gezagsverhouding. Zo moet Hagar, hoe hard ook de zede van die tijd geweest moge zijn, zich onderwerpen aan Sarai, haar meesteres. En daaruit leren wij, dat wij een juk, zelfs wanneer dit zwaar is, niet van ons hebben te werpen, maar ons hebben te onderwerpen, totdat het God belijft daarin verandering te brengen. Gij moet er altijd maar aan denken: Met heerszuchtige mensen rekent God Zelf zeer beslist af. Met deze vraag: Vanwaar komt gij, en waar zult gij heengaan, komt de Heere plots in ons midden staan. Daar zitten hier misschien wel jongens en meisjes, die gisteren of eergisteren een conflict gehad hebben met hen, die over hen gesteld zijn, die zich niet alleen uitwendig, naar ook inwendig bezig zijn zich te onttrekken aan de tucht van het Woord van God.

Ook zij hebben misschien, evenals Hagar, wel buitengewoon veel aan te merken op de wijze van behandeling door ouders of door anderen, die over hen gesteld zijn. Ook zij beschouwen misschien de dienst des Heeren wel als een akelig juk. God komt ook tot ons en zegt, terwijl Hij u bij uw naam noemt: Van waar komt gij? En waar zult gij henen gaan? Zie, dit vraagt de Heere nog zo vriendelijk, zo deelnemend, zo bewogen. Daarin trilt: Ik weet wel, wat er gebeurd is. Ik zie wel, van binnen en van buiten, hoe het bij u gesteld is. Ik weet wel, dat gij bezig zijt u aan Mijn dienst en Woord te onttrekken. Verstaat gij dit? Want het gaat hier niet in de eerste plaats om de uiterlijke onttrekking aan de tucht van het Woord Gods, naar bovenal om de innerlijke onttrekking en vervreemding van het gezag van het Woord Gods.

Ja, ik zie het in één keer nog veel dieper en breder. Want ik hoor in deze vraag van de Engel des Heeren aan Hagar, een vraag aan ons allen, aan ons hele menselijke geslacht: Van waar komt gij? Waar komt gij vandaan! Is het niet bij Mij vandaan. Is het niet uit Mijn gezegende gemeenschap. Had ik u niet geschapen om Mij recht te kennen, Mij oprecht lief te hebben en Mij hartelijk te dienen? Ben ik dan zo slecht voor u geweest, dat gij bij Mij vandaan gelopen zijt? En gaat het wel goed? Laat uw geweten eens spreken in het aller stilste ogenblik van uw leven! Wees eens heel eerlijk! Gaat het zonder de tucht van het Woord en van de Geest niet de verkeerde kant uit? O mens, weet gij wel, waar gij terecht zult komen? Waarop het uit zal lopen wanneer gij Mij blijft verwerpen? Vernedert u! Keert weder! Dat is ook nu de roep tot ons allen! Zeker, we behoeven niet meer tot Sarai weer te keren, ook niet tot de tenten te Hebron. Die staan er niet neer. Maar daar ging het ook in de eerste plaats niet om. Het ging bij Hagar niet in de eerste plaats om Sarai en om de tent, maar om het Woord Gods. Zo zegt de Heere God tot ons: Keert weder tot Mijn Woord. Keert weder tot Mij. Dat is een roep tot jongens en meisjes, die bezig waren de banden, waarmee ze gebonden waren, door te snijden. Het is een roep tot ouderen en jongeren die innerlijk langzaam vervreemd zijn van elke invloed uit het Woord Gods. Het is ten diepste een roep aan ons allen, zoals wij van God in Adam zijn afgevallen om tot God terug te keren. Het is een roep tot allen, die in Christus levend zijn gemaakt tot de dagelijkse wederkeer tot de Heere God. Dat gaat altijd in de weg van de vernedering.

En laten wij maar eerlijk zijn Niets ligt ons minder dan onze trotse nek te buigen, ons hoge ik weg te werpen. Toch was er voor Hagar geen weg terug dan de weg van de vernedering. Zeker, er zijn er ongetwijfeld, die van de duivel, die een meester in de rechten is om een mens te leren zichzelf te verontschuldigen, die heel wat te klagen hebben over degenen, die over hen gesteld zijn. Maar ik daag u niet voor die mensen, zij zijn maar zeer gebrekkige weerspiegelingen van de gezagsorde Gods. Maar ik daag u voor God! Daar is geen weg terug dan de weg van de vernedering. Want gewis, niemand komt tot God en niemand komt tot Christus dan in de weg van de vernedering en van de boetvaardigheid. Dat is geen zaak van voorwaarde. Want och, het heil Gods aan al de Zijnen is onvoorwaardelijk. Maar het is een zaak van niet kunnen zien. Zolang gij of ik niet tot een dienstknecht of dienstmaagd Gods zijn gemaakt, zien wij de enige Dienstknecht Gods niet. Dan staan wij veel te hoog. Wij kijken over Hem heen. Want dit gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was, die, hoewel Hij God gelijk was, zich daarop niet liet voorstaan, maar de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen en de mensen in alles gelijk is geworden, uitgenomen de zonde. Dat gevoelen zij in U. Niemand komt bij God in de hemel, die niet door allerlei goddelozen en schijnvromen en misschien ook wel door godzalige mensen is vernederd geworden.

God beschikt in Zijn raad hot zo, dat Hij ons in bepaalde tijden van het leven aan allerlei verootmoedigingen prijs geeft, zodat de mensen over ons hoofd rijden en ons aller lei vuil om de oren wordt gesmeten. Gelukkig, wie daar onder buigt voor God. Wat had Hagar nog meer te zeggen? Och, zij had eigenlijk niets meer te zeggen. Want haar mond was gestopt en haar opstandige lippen waren gesnoerd. Ge zegt: Hoe is dit mogelijk? Ja, zegt dat wel! Want een mens is niet zo gauw uitgepraat. Een mens is niet zo gauw aan het eind van argumenten, als het op aan komt om zichzelf te verdedigen. Dat kunnen wij waar God dit toepast door Zijn Geest, binnen vijf minuten leren. Als gij op merkt dat niet een mens tot U spreekt, maar dat de stem van de dienaar alleen maar de uitwendig bedienende stem van Christus is. Dan spreekt God Zelf tot U. Dan spreekt Christus tot U. Dan spreekt de Geest tot U. Dan zal u hetzelfde overkomen, wat Hager overkwam, n.l. dat zij overmeesterd werd door het Woord Gods. Want in dit Woord Gods zit zulk een kracht, en in de Geest Gods zit zulk een overmacht, dat gij binnen vijf minuten uitgepraat zijt, aan de grond gebracht en vernederd. Gods Woord sluit de mond. Wat is dat een erbarming. O zeker, Hagar was niet buiten haar schuld in de woestijn gekomen. En niemand van ons is zonder schuld in Adam van God afgevallen. Niemand is zonder zijn schuld in conflict komen te staan met zijn ouders of met wie dan ook. Maar zie, God erbarmt zich altijd over de verdrukten. Sarai had gezegd: De Heere richtte tussen mij en U en zij had deze vernedering stevig ter hand genomen.

Maar hoewel Sarai in kern gelijk had, kiest God op dit ogenblik de zijde van Hagar in haar verdrukking. Dat doet God vandaag nog. De Heere God was in de oorlogsjaren vaak in gevangenissen en concentratiekampen van de goede vaderlanders. Maar ik heb Hem, ook in de zielszorg, ontmoet in de NSB kampen, toen alle goede vaderlanders op het kussen zaten en God weer bezig waren te vergeten, terwijl deze mensen uit hun ellende riepen tot God. Hij is ook in de vluchtelingenkampen, Hij is bij de ontheemden, Hij is bij de ellendigen, Hij is bij de verdrukten. God had de verdrukking van Hagar aangehoord. En zie, nu krijgt zij een belofte. Zij zal namelijk de stammoeder worden van een groot volk, dat vanwege de menigte niet geteld zal kunnen worden. Zij zal met haar zoon delen in Abrams zegen, dat hij tot een stamvader van volkeren zal worden gemaakt. En haar zoon zal worden het hoofd van een groot volk. Zie, nu komt God van een andere zijde. Het is precies als bij een chirurg.

Deze moet een wond maken. Het kan niet anders. Maar tegelijkertijd legt hij er genezend zijn hand op en doet hij alles om die wond weer te laten genezen. Zo slaat God dan bij de bediening van Zijn Woord in onze harten wonden, soms diepe wonden. Maar tegelijkertijd, om Hagar de weg terug te vergemakkelijken geeft Hij ook aan Hagar een belofte, n.l. dat haar zoon tot een zeer groot volk zal worden. Het is wel een tijdelijke zegen en naar mijn inzicht geen eeuwige zegen, maar toch een zegen. Zo komt de Heere ook nu tot de gemeente en Hij zegt: Heb Ik dan niet alle tijdelijke zegeningen in Mijn hand? Heb Ik dan niet alle eeuwige zegeningen in Mijn hand? Is dan de godzaligheid niet tot alle dingen nut? Heeft deze dan niet een belofte voor dit en het toekomstige leven?

Wil ons hoofd vandaag niet buigen, dan zal het morgen misschien wel vijf keren buigen, geslagen door Zijn Woord en Wet, gebalsemd door Zijn goddelijke beloften. God lokt ook nu. Hagar zal dus een zoon krijgen en zij zal hem noemen Ismaël. Dat betekent: God hoort. Abram neemt straks die naamgeving over en is gehoorzaam aan Gods woord, dat tot Hagar is gekomen. God hoort. Dus God heeft de verdrukking van Hagar gehoord. Dat is wonderlijk. Want wij lezen nergens in de Bijbel, dat Hagar God heeft aangeroepen. Het kan, naar het staat ons niet verhaald, noch in Abrams tent, nog in de woestijn. Maar terwijl zij geestelijk stom en doof is en door goddeloosheid is overmeesterd, komt God tot haar, Ja, gemeente, God komt op tweevoudige wijze tot de mens. Hij komt soms tot mensen, die helemaal niet naar Hem vragen, van Hem weg lopen en van Zijn Woord af gaan en zegent deze mensen. Maar God komt zeker tot allen, die op de beloften van Zijn trouw en Zijn genade, Hem in hun verdrukking aanroepen. En als God deze Hagar heeft aangezien, die niet tot Hem geroepen heeft, hoeveel te meer het zij tot sterking van het geloof hoeveel te meer zal Hij Zijn eigen kinderen horen, die in allerlei noden en verdrukkingen tot Hem roepen!

God hoort, betekent Ismaël. Toch heeft Ismaël een eigen plaats in het verbond der genade. Hij zal geen blijvende band hebben aan Izaäk de zoon der belofte. Straks zal hij worden weggezonden met zijn moeder uit Abrams tent. Niet, omdat Hagar een Egyptische was, niet, omdat Hagar een dienstmaagd was, niet omdat Hagar de eigenlijke vrouw van Abram niet was, maar omdat de spotlach immers op zijn gezicht lag tegenover het beloofde zaad. Immers Bilha en Zilpha, de dienstmaagden van Lea en Rachel die Jacob zonen hebben gebaard, zagen deze jongens wel in de rij der patriarchen opgenomen. Ismaël echter niet! Waarom niet, gemeente? Zeker, naar de raad en welbehagen Gods zou het verbond worden opgericht met Izaäk Zijn uitverkorene. Maar Ismaël is weggezonden, omdat hij niet in Izaäk de band kende aan de Christus, maar zich als zoon des vleses verzette tegen de zoon der belofte en in Izaäk de Christus heeft bespot. Zijn spotlach is een voorbode van de blijvende spotlach van de halve maan tegen liet kruis van Golgotha.

Toch had Ismaël een plaats. Dat zegt de engel des Heeren ook zeer duidelijk. En hij krijgt ook een verbondszegen. Maar een zegen, die ligt tussen de inwendige zegen van Izaäk en de vol komen vervreemding van God en Zijn Woord van de andere volkeren. Ismaël, als uitwendig kind des verbonds, ontvangt wel vele zegeningen voor de tijd, maar kent geen band aan Christus voor de eeuwigheid. Dan zijn we weer precies thuis. Want is het in de gemeente vandaag anders? Ik ontken van niemand, dat hij in het verbond der genade niet geboren zou zijn. Ik ontken van niemand, dat hij of zij niet de belofte Gods aan zijn of haar voorhoofd verzegelt draagt.

Maar ik ontken wel, dat wij allen, zoals wij hier bij elkander zijn, een innerlijke band aan Christus kennen. Dat leert de praktijk overduidelijk, maar dat leert Gods Woord nog scherper: Het is niet alles Israel, wat Israel genaamd wordt.

Nu vraag ik U: Kent gij wel een innerlijke betrekking op deze beloofde Izaäk, of dit kind des lachens, op de grote lachverwekker? Dat wil zeggen: Deelt gij door genade in de inwendige verbondszegeningen? Dan staat ge anders dan Ismaël zo niet, dan zijt gij op zijn best een Ismaël vrij, fier en flink, maar in de diepste grond vijandig tegen Christus en Zijn volk. Wat is deze geschiedenis rijk aan lering: God Zich neerbuigend tot Hagar om Abrams wil, haar verdrukking aanhorend. Dan volgt de beschrijving van de persoon. Uit het optreden van Ismaël blijkt wel, dat hij het beloofde zaad niet zijn zal. Er staat namelijk: Hij zal een woudezel van aan mens zijn. Zijn hand zal zijn tegen allen en de hand van allen tegen hem, en hij zal wonen voor het aangezicht zijner broeders.

Dat wijst dus op de aangeboren vrijheidszin van Ismaël en van de van hem afstammende Bedoeïenen die het Arabisch schiereiland altijd hebben doorkruist. Deze Bedoeïenestammen worden vergeleken bij een woudezel waarvan de Heere zegt in Job 39 : 8 tot 11. Wie heeft de woudezel vrij heengezonden en wie heeft de banden van de wilde ezel gelost? Die Ik de wildernis tot zijn huis besteld heb en het ziltige tot zijn woningen. Hij, dat is die woudezel, belacht het gewoel der stad; het menigerlei getier des drijvers hoort hij niet. Dat hij uitsleurt op de bergen is zijn weide, en hij zoekt allerlei groensel na. Daaruit blijkt dus, dat Ismaël en zijn nageslacht vergeleken wordt bij zo'n woudezel, Ismaël en zijn nageslacht zullen dus met iedereen ruzie hebben. Zij zullen overhoop liggen met de heidense volkeren, naar ze zullen evenzeer overhoop liggen met de afstammelingen van Izaäk. En toch zullen zij geen heidenen zijn, zij zullen ook geen kinderen des verbonds zijn. Ze staan er tussen in. Ze weigeren te lopen in het gareel van de wereldmachten, of dat nu Egypte is, dan wel Syrië of Babylon. Zij zullen, strijdbare mannen als zij zijn, en gehuwd aan de vrijheid, op de rossen door hun woestijn, ze zullen met het zwaard in hun hand hun zelfstandigheid verdedigen. Maar dat zullen zij ook doen tegenover Izaäks nageslacht met wie zij ook op voet van oorlog staan. Gij zegt: Is dat een zegen? Is dat een goddelijke belofte? Ja, in zoverre, dat hij zich weet te handhaven en niet onder de voet wordt gelopen. Als zodanig is dit een zegen. Het is dus een volk, dat niet staat in de volle verbondsgenade, maar om Abrams wil nog een rijke zegen meedraagt.

Hagar is na deze toespraak van de engel ontroerd. Wanneer wij, gemeente, de teksten, die hier op volgen in de grondtekst nalezen, dan zijn deze eigenlijk kleine op elkaar geperste kreten, zouden wij zeggen. Het is niet een geordende zin en de uitleggers van alle eeuwen hebben er hun hoofd op gebroken. Hagar, verwonderd en verbaasd, en overmeesterd door het woord Gods, roept uit: Gij God des aanzien. Of misschien beter: Gij God, die mij ziet. Hagar ontmoet een God, die haar ziet en gezien heeft in Abrams tent, die op de hoogte was met alles, ook weet welk geheim zij meedraagt en de toekomst van deze jongen voorzegt in zijn nageslacht. Hagar is ontroerd. Gij God die mij ziet. Heb ik ook gezien naar Hem, die mij heeft aangezien? Hagar staat in het alles overstralend licht van de tegenwoordigheid Gods. Dat is al heel wat. Want wij kunnen in het midden laten in hoeverre dit bij Hagar persoonlijk en eeuwig deel is geweest. Laten wij daarbij wijd denken van de barmhertigheden Gods. Aan ons is dit oordeel niet.

Maar ik vind het al heel wat, wanneer hier een man of een vrouw, een jongen of een meisje, die niet alleen theoretisch, maar ook in de praktijk weet: Ik heb een God, die mij ziet, alomtegenwoordig is. Daarom geeft Hagar deze put een naam: Lachai Roi. Dat betekent waarschijnlijk: Bron van de Levende, Die naar mij ziet. Hagar had een levende God. Dat is heerlijk wanneer wij een levende God hebben. Vele mensen hebben een dode god. Die zetten ze in de kast, (vergeef me de oneerbiedigheid) als ze hem kwijt willen en zij halen hem er uit, als zij hem nodig hebben. Maar dat is niet de levende God, dat is een maaksel van Uw hersenen! Maar Hagar had een levende God. Bron van de levende, die naar mij ziet. Hagar wist niet alleen, dat Hij alles verzag, maar ook dat hij alles doorzag. En dat ging bij Hagar gepaard met grote verootmoediging en vernedering. Haar hart werd buigzaam gemaakt. Zo is het vandaag nog. Zodra wij in aanraking komen met een God, die alles overziet en alles doorziet en ons door heeft, staan wij niet alleen verplet en verwonderd, maar ook beschaamd. Want dan weet God ook van onze hardnekkigheid, van onze weerbarstigheid, van ons dwaalziek hart. Dat was juist bij Hagar het grote wonder: "Heb ik ook gezien naar Hem, die naar mij heeft gezien?" "Dat wil zeggen, hoewel ik noch in Abrams tent, noch hier in de woestijn op Hem gelet heb, heeft Hij al lang op mij gelet."

Zo is het vandaag nog. Niemand komt God voor. Waar een mens God ontmoet, daar is het altijd, dat God hem eerst heeft ontmoet. Waar een mens God ziet in de openbaring van Zijn Zoon door het geloof, daar is het, dat God hem eerder heeft gezien. God is zijn volk met zijn heil een eeuwigheid voor. Ook in de toepassing is Hij de Eerste en de Laatste. Dat ontslaat niemand van de roeping de Heere te zoeken en aan te roepen, terwijl Hij nabij is. Och, daar kijkt een mens verstandelijk nooit door heen, hoe dat gaat. Dat moet U persoonlijk zelf meemaken. Want de Heere maakt het met ieder mens zo, dat hij, hoe hij dan ook geleid is, hetzij van zijn jeugd af bearbeid, hetzij plotseling omgezet, dat hij met de belijdenis van Hagar van ganser harte instemt: "Heb ik ook gezien naar Hem, die naar mij heeft gezien?" Hagar was diep onder de indruk van de voorzienige God. Toch was Izaäk er nog niet. Want Izaäk zou de vraag naar de voorzienigheid in de laatste ernst aan de orde stellen aan Abram, toen zij de Moria beklommen: "Vader, waar is het lam ten brandoffer?" Izaäk zou ten diepste de vraag aan de orde stellen, hoe het mogelijk is dat God, de oneindige, hoge, rechtvaardige God op een zondig mens neer ziet. Izaäk zou eerst zelf, in eigen persoon, deze zaak tot een oplossing brengen. Maar hij was nog maar een schaduw van Christus, die eenmaal deze vraag ten diepste zou oplossen, toen God hele maal niet neer naar Hem keek, en Hem in de eeuwigheid van Zich weg stootte, toen de sluier van een drie-urige duisternis Hem verborg en Hij uitriep: "Mijn God, Mijn God, waarom kijkt Gij niet meer naar mij?" "Waarom verlaat Gij mij?"

Dat heeft Hagar in Christus nog niet gezien, maar dat ziet de gemeente van de Levende God vandaag wel. Deze heeft een uitnemende tolk in Da Costa, die deze zaak dieper en grondiger in zijn hymne "God met ons, Immanuël" aan de orde stelde, toen hij uitriep: "O, God, des ontfermens, Gij zaagt op mij neder. En ik werd tot een nieuwe bevatting herdeeld. In d'Eniggeborene keert God tot ons weder. In d'Eniggeborene, Zijn uitgedrukt beeld." En even verder roept hij in verwondering uit: "Zijt Gij, O mijn Koning tot mij gekomen? Hebt Gij hem gezocht, die naar U niet en zag?"

Waar Da Costa in stomme verbazing staat, stonden Abram en Sarai bij de geboorte van Izaäk, toen God liet komen wat Hij beloofd had.

Toen zagen zij in Izaäk de dag van Christus, de dag van Hem, die de lachverwekker bij uitnemendheid mag worden genoemd. Maar zover is het nu nog niet. Als Hagar thuis komt en haar tijd vervuld wordt, baart zij een zoon: Ismaël. Een prachtkerel. Een jongen om naar te kijken. Sarai staat er bij in haar dodelijke onvruchtbaarheid.

Toch, wanneer Ismaël groot is geworden, blijft er van dit werk des vleses niets over en is Ismaël buiten de verbondskring wegzonden. Dan zal die onvruchtbare Sarai moeder zijn, niet van een kind des vleses, niet van een kind uit berekening, maar van een kind uit het Woord, dat uit de dood is verwekt. Want door het geloof heeft Sarai boven haar jaren Izaäk gebaard. Er is tenslotte, hoewel zij broeders waren, wat de vader betreft, een ontzaglijk onderscheid. Ismaël is voor Paulus in Galaten 3 en 4 een beeld van het verbond der werken, dat ook op de Horeb aan den Sinai nog in wettische vorm tot het volk klinkt. Maar Izaäk is een beeld van de Kerk Gods in haar vrijheid. Ten diepste is er de tegenstelling van Horeb en Golgotha. Een tegenstelling van een verbond der genade en een verbond der werken.

Houd dit nu even vast. Ook vandaag worden er werken gepresteerd onder Christelijke naam en vlag, waarnaar iedereen kijkt en zegt: Dat is het! Wat een werk!

Maar het zijn geen werken des geloofs. Het zijn werken des vleses, ook van het vrome vlees. Het vrome vlees kan het ver brengen. Het is nog vaak veel eer klaar. Veel eerder dan zij, die de belofte Gods hebben ontvangen. Veel eerder en veel mooier en veel schoner. Maar die gelooft, zal niet haasten. Want wie met Sarai in de bijzondere genade is betrokken, staat in zichzelf als dodelijk onvruchtbaar om voor God één werk aan te brengen, wat Hem behaagt. Als een dodelijk onvruchtbare tegen overal de eisen van Gods wet en hij zegt: O, God, indien Gij het zelf niet door Uw genade geeft, ben ik niet in staat om één van Uw geboden te vervullen." Dat is in het oog van de Vleselijke kinderen des verbonds armzalig bedroevend, zoals de stralende moeder Hagar de onvruchtbare Sarai heeft veracht. Maar zoals Ismaël verdween, zo verdwijnen alle werken des vleses ook vandaag, die niet uit God en uit Zijn Geest zijn. Die verdwijnen als de bladeren, die over de straten ronddwarrelen.

Sarai is tot een blijde moeder gemaakt op Gods tijd. Geen dag is Izaäks geboorte verhaast door Abram's of Sarai's ingrijpen.

Maar het is gekomen naar Gods Woord, naar Gods belofte, naar Zijn toezegging.

Tenslotte, wie hier aan de belofte Gods op de steile geloofsweg al worstelende als een onvruchtbare vasthoudt, die zal in der eeuwigheid niet beschaamd worden. Want God laat dwars door de werken des vleses komen, wat Hij belooft. Dat is de dag van de grote lachverwekker, in Izaäk de Christus. Want wie in Izaäk Christus' dag heeft gezien, die weet, dat Hij als de hemelse vruchtdragende wijnstok in ons leven stelt, wat God vraagt. Daarom blijft er niets anders over dan een volk, arm en ellendig in zichzelf, maar dat op de Naam des Heeren vertrouwt.

Amen.

